

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра української мови, психології та педагогіки
Кафедра філософії та суспільних наук

Навчальний рік 2025-2026

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА
«ЕТИКА, ПСИХОЛОГІЯ, КОМУНІКАЦІЯ, ЛІДЕРСТВО ТА КОМАНДНА РОБОТА»
(назва освітнього компонента)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент нормативний

Форма здобуття освіти очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 224 «Протезування -ортезування»
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) 224.02 «Протезування-ортезування»

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма)
«Протезування-ортезування»

Другого (магістерського) рівня освіти
Курс 2-й

Силабус освітнього компонента розглянуто
на засіданні кафедри української мови,
психології та педагогіки
Протокол від
«27» серпня 2025 року № 1
Завідувач кафедри

Схвалено методичною комісією ХНМУ
з проблем загальної та передфахової підготовки

Протокол від
«27» серпня 2025 року № 1
Голова

проф. Фоміна Л. В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

проф. Мирошніченко М.С.
(підпис) (прізвище та ініціали)

філософії та суспільних наук
Протокол від
«27» серпня 2025 року № 1
Завідувач кафедри

проф. Карпенко К.І.
(підпис) (прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСА:

1. Фоміна Людмила Володимирівна, завідувачка кафедри української мови, психології та педагогіки, к. філол. наук, професорка
2. Шейко Анастасія Олександрівна, викладачка кафедри української мови, психології та педагогіки, к.психол.наук
3. Дейнека В. В., старший викладач кафедри філософії та суспільних наук

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Шейко Анастасія Олександрівна, викладачка кафедри української мови, психології та педагогіки, кандидатка філологічних наук, доцентка.

Професійні інтереси, посилання на профайл викладача (на сайті університету, кафедри, в системі Moodle та інше): психологічні дослідження, інноваційні педагогічні технології

Контактний телефон +380577077236

Корпоративна пошта викладача ao.sheiko@kntmu.edu.ua

Консультації: четвер 9.00-15.00, ауд. кафедри української мови, психології та педагогіки.

Локація просп. ХНМУ, головний корпус, 5 поверх, кафедра української мови, психології та педагогіки

Карпенко Катерина Іванівна, завідувач кафедри філософії та суспільних наук

Контактний телефон (057)707-73-37

Консультації відповідно до графіка, розміщеного на інформаційному стенді кафедри.

Локація:

Пр. Науки, 4, м. Харків, Харківський національний медичний університет, Головний корпус, 3 поверх, кафедра філософії та суспільних наук

ВСТУП

Силабус освітнього компонента «Етика, психологія, комунікація, лідерство та командна робота» складено відповідно до Освітньо-професійної програми «Протезування-ортезування» другого (магістерського) рівня за спеціальністю 224 «Технології медичної діагностики та лікування», спеціалізація 224.02 «Протезування-ортезування», галузі знань 22 «Охорона здоров'я» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт): другий (магістерський) рівень, галузь знань 22 Охорона здоров'я, спеціальність 224 Технології медичної діагностики та лікування, спеціалізації 224.02 Протезування-ортезування (далі – 224.02), затвердженого і введеного в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 29.10.2024 р. № 1545.

Опис освітнього компонента (анотація): «Етика, психологія, комунікація, лідерство та командна робота» є важливою складовою у системі гуманітарної підготовки здобувачів другого рівня вищої освіти, виступає фундаментом побудови успішної взаємодії протезиста-ортезиста та пацієнта і не тільки, надає можливість здобувачам освіти оволодіти системою психолого-педагогічних знань про зв'язок етики та психології колективної професійної діяльності фахівців, але й забезпечує формування на цій основі лідерських та узгоджувальних комунікативних умінь, що є забезпечують готовність ефективно діяти у команді і є одним з важливих елементів у організаційно-професійній підготовці та діяльності фахівця; сприяє осмисленню найбільш ефективних методів узгодженого впливу на особистість хворого. Навчальну програму упорядковано із застосуванням сучасних психолого-педагогічних принципів організації освітнього процесу вищої освіти.

Силабус упорядкований із застосуванням сучасних педагогічних принципів організації освітнього процесу вищої освіти.

Предметом вивчення освітнього компонента є основні етико-деонтологічні положення та психолого-педагогічні механізми, форми процесу комунікації та ефективного лідерства, що проявляються в професійній командній взаємодії в системах «протезист-ортезист - пацієнт» та «протезист-ортезист-медичні фахівці».

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення компонента базується на розумінні психологічних та етичних аспектів взаємодії з пацієнтами, знаннях про особливості будови й функціонування людського тіла та його патологічні зміни, що дозволяє коректно будувати комунікацію під час оцінки стану пацієнта, обговорення клінічних рішень та планувати реабілітацію.

Пререквізити: вивчення освітнього компонента передбачає попереднє засвоєння кредитів з дисциплін, що вивчаються на 1 курсі.

Постреквізити: основні положення освітнього компонента мають застосовуватися при вивченні фахових освітніх компонентів, ознайомчої та клінічних практик.

Посилання на сторінку освітнього компонента в MOODLE

<https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=6579>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1.1. Метою вивчення освітнього компонента є: формування визначених освітньо-професійною програмою (ОПП) загальних та фахових компетентностей, зокрема формування професійних етико-деонтологічних та психолого-педагогічних знань, умінь і навичок як складника професійної компетентності фахівця що роботи забезпечення ефективного лідерства та роботи команди.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компонента є:

- засвоєння студентами теоретичних знань щодо сутності основних понять моралі, медичної етики;
- набуття вмінь з використання базових інструментів успішного спілкування та взаємодії;
- набуття лідерських вмінь, що визначають здатність до організації ефективної командної роботи фахівців та залучення ближнього оточення пацієнта у організаційно-комунікативне забезпечення реабілітаційного процесу.
- набуття вмінь з вирішення моральних та комунікативних проблем, пов'язаних з практичною діяльністю протезиста-ортезиста.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє опанування освітнього компонента (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення освітнього компонента забезпечує опанування здобувачами вищої освіти компетентностями:

інтегральна:

здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та задачі дослідницького та/або інноваційного характеру під час професійної діяльності у сфері протезування-ортезування;

загальні

ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК05. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК09. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

спеціальні (фахові, предметні):

СК02. Здатність проводити огляд пацієнта/клієнта та визначати його фізичні, функціональні можливості та антропометричні дані, в тому числі у співпраці з іншими учасниками мультидисциплінарної команди

СК07. Здатність керувати практикою та контролювати безпеку фахівців ортопедичної майстерні під час роботи.

СК09. Здатність критично аналізувати, оцінювати та використовувати відповідну інформацію, а також обговорювати нові факти, явища та проблеми з різними цільовими групами, роблячи таким чином внесок у розвиток професії та бізнесу.

СК10. Здатність демонструвати самокритику і здатність до емпатії.

1.3.2. Вивчення освітнього компонента забезпечує набуття здобувачами вищої освіти наступних програмних результатів навчання:

ПРН 01. Знаходити ефективні доказові рішення у клінічних умовах (протезно-ортопедичні підприємства, реабілітаційні центри та заклади охорони здоров'я), реалізуючи їх з метою визначення та забезпечення потреб пацієнта професійній діяльності, реалізуючи їх з метою визначення та забезпечення потреб пацієнта у протезуванні або ортезуванні.

ПРН 02. Застосовувати знання та уміння із загальної та професійної підготовки при вирішенні спеціалізованих завдань, а саме: обстеження пацієнта, розуміння діагностичної документації, розробка плану реабілітації пацієнта, що включає протезування/ортезування.

ПРН 04. Вміти ефективно працювати у складі мультидисциплінарної команди, орієнтуючись на пацієнта та керуючись принципами професійної та етичної практики.

ПРН 14. Мати необхідні клінічні навички для надання комплексних послуг з протезування-ортезування, які сприяють покращенню якості життя пацієнта.

1.3.3. Також вивчення цього компонента формує в здобувачів вищої освіти *соціальних навичок (soft skills)*: комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, мозковий штурм, метод самопрезентації), робота в команді (реалізується через: метод проєктів, ажурна пилка), конфлікт-менеджмент (реалізується через: метод драматизації, ігрові методи), тайм-менеджмент (реалізується через: метод проєктів, робота в групах, тренінги), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проєктів, метод самопрезентації).

Здобувач вищої освіти в період навчання набуває комунікативних навичок, розвиває лідерські здібності, навчається брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах, розв'язує педагогічні ситуації та конфлікти, уміє працювати в команді, управляти своїм часом, логічно й системно мислити, має креативні підходи до вирішення завдання.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 Охорона здоров'я	Нормативна	
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: 224 Технології медичної діагностики та лікування Спеціалізація 224.02 «Протезування-ортезування»	Рік підготовки:	
		2	-
		Семестр	
		3	-
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 40 самостійної роботи студента - 50	Освітньо-кваліфікаційний рівень: другий (магістерський) ОПП Протезування-ортезування	Лекції	
		10 год.	-
		Практичні	
		30 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		50 год.	-
		Індивідуальні завдання:	
		-	
		Вид контролю: диф. залік	

2.1 Опис освітнього компонента

2.1.1. Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Вид лекції
1.	Становлення етики як соціального інституту	2	Вступна
2.	Історія формування основних етичних теорій і напрямів	2	Лекція-бесіда
3.	Етика в професійній комунікації та взаємодії фахівця	2	Проблемна
4.	Лідерство та командна робота в медицині	2	Лекція-дискусія
5.	Гострі гуманітарні питання в роботі медичного фахівця	2	Оглядова
	Всього годин по дисципліні	10	

2.1.2. Семінарські заняття

Не передбачено навчальним планом

2.1.3. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Походження етики	2	Розповідь, пояснення	Усне опитування
2	Головні функції етики	2	Бесіда, презентація	Фронтальне опитування
3	Зв'язок етики із іншими соціальними інститутами	2	Творчі завдання	Усне опитування
4	Етичні теорії доби Античності	2	Демонстрація, виступ на задану тему	Письмове опитування
5	Християнська етика Середніх віків та Відродження	2	Презентація	Письмове опитування
6	Повернення до світської етики від Нового часу до сучасності	2	Презентація	Індивідуальні завдання
7	Морально-етичні та деонтологічні принципи діяльності, комунікації та взаємодії медичного фахівця	2	Розповідь, пояснення	Усне опитування
8	Етика та психологія особистісно-професійної взаємодії фахівця з протезування-ортезування в системі «протезист-ортезист-пацієнт»	2	Рольова гра, розповідь-пояснення	Доповідь
9	Етика та психологія особистісно-професійної взаємодії фахівця з протезування-ортезування в системі «протезист-ортезист-лікар та інші фахівці медичної сфери»)	2	Бесіда, презентація	Рольова гра
10	Лідерство та командна робота в діяльності протезиста-ортезиста	2	Демонстрація	Усне опитування
11	Лідерство та командна робота протезиста-	2	Бесіда	Письмове опитування

	ортезиста в системі взаємодії «протезист-ортезист – пацієнт та його оточення»			
12	Лідерство та командна робота протезиста-ортезиста в системі взаємодії «протезист-ортезист-лікар та інші фахівці»	2	Ілюстрації	Творчі завдання
13	Гострі етико-деонтологічні та комунікативні проблеми в роботі протезиста-ортезиста	2	Презентація	Виступ на задану тему
14	Шляхи подолання конфліктів в командній роботі	2	Ілюстрація, презентація	Письмове опитування
15	Диф.залік.	2		Усне опитування
	Усього годин	30		

2.1.4. Лабораторні заняття

Не передбачено навчальним планом

2.1.5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Форми нормативності у архаїчних суспільствах	3	Опрацювання навчальної літератури, складання розгорнутого плану відповідей на питання теми	Усне опитування
2	Роботи Аристотеля з етики	3		Письмове опитування
3	Порівняння й аналіз основних функцій етики	3	Створення мультимедійної презентації	Усне опитування
4	Зв'язок етики і культури	3	Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів	Письмове опитування

5	Вплив етики стоїків, епікурейців і кініків на християнську етику	3	Підготувати виступ – презентацію (тема за вибором)	Усне опитування
6	Відмінності в етиці основних християнських конфесій Європи	3	Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми	Письмове опитування
7	Формування нерелігійної етики	3	Створення мультимедійно ї презентації	Усне опитування
8	Відмінності етичних засад ліберальних і авторитарних суспільств	3	Підготувати виступ-презентацію (тема за вибором)	Письмове опитування
9	Морально-етичні та деонтологічні принципи діяльності, комунікації та взаємодії медичного фахівця	3	Створення мультимедійно ї презентації	Усне опитування
10	Етика та психологія особистісно-професійної взаємодії фахівця з протезування-ортезування в системі «протезист-ортезист-пацієнт»	3	Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів	письмове опитування
11	Етика та психологія особистісно-професійної взаємодії фахівця з протезування-ортезування в системі «протезист-ортезист - лікар та інші фахівці медичної сфери»).	3	Індивідуальні завдання	Усне опитування
12	Лідерство та командна робота в діяльності фахівця з	3	Підготувати виступ – презентацію	Письмове опитування

	протезування-ортезування		(тема за вибором)	
13	Лідерство та командна робота протезист-ортезист в системі взаємодії «протезист-ортезист – пацієнт та його оточення»»	3	Створення мультимедійної презентації	Усне опитування
14	Лідерство та командна робота протезист-ортезист в системі взаємодії «протезист-ортезист-лікар та інші фахівці»	3	Складання розгорнутого плану відповідей на питання теми, підготовка рефератів	Усне опитування
15	Гострі етико-деонтологічні та комунікативні проблеми в роботі протезист-ортезист	4	Створення мультимедійної презентації	Усне опитування
16	Шляхи подолання конфліктів в командній роботі	4	Підготувати виступ – презентацію (тема за вибором)	Усне опитування
	Усього годин	50		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на підставі чинної Інструкції з оцінювання

(https://knmu.edu.ua/doc_block_type/instrukcziyi-navchalnogo-proczesu/)..

Поточна навчальна діяльність (ПНД) здобувачів освіти контролюється викладачем академічної групи після засвоєння кожної теми дисципліни, виставляються оцінки з використанням 4-бальної (національної) системи. За підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ. Наприкінці 3 семестру середній бал, що дорівнює чи вищий за 3,0 оцінюється як відпрацьовано та переводиться у 120-бальну шкалу.

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для освітнього компонента, що завершуються диференційованим заліком)

4-бальна шкала	120-бальна шкала	4-бальна шкала	120-бальна шкала
5	120	3,91-3,94	94
4,95-4,99	119	3,87-3,9	93
4,91-4,94	118	3,83- 3,86	92
4,87-4,9	117	3,79- 3,82	91
4,83-4,86	116	3,74-3,78	90
4,79-4,82	115	3,7- 3,73	89
4,75-4,78	114	3,66- 3,69	88
4,7-4,74	113	3,62- 3,65	87
4,66-4,69	112	3,58-3,61	86
4,62-4,65	111	3,54- 3,57	85
4,58-4,61	110	3,49- 3,53	84
4,54-4,57	109	3,45-3,48	83
4,5-4,53	108	3,41-3,44	82
4,45-4,49	107	3,37-3,4	81
4,41-4,44	106	3,33- 3,36	80
4,37-4,4	105	3,29-3,32	79
4,33-4,36	104	3,25-3,28	78
4,29-4,32	103	3,21-3,24	77
4,25- 4,28	102	3,18-3,2	76
4,2- 4,24	101	3,15- 3,17	75
4,16- 4,19	100	3,13- 3,14	74
4,12- 4,15	99	3,1- 3,12	73
4,08- 4,11	98	3,07- 3,09	72
4,04- 4,07	97	3,04-3,06	71
3,99-4,03	96	3,0-3,03	70
3,95- 3,98	95	Менше 3	Недостатньо

Диференційований залік проводиться викладачами кафедри на останньому занятті. Допуск до диференційованого заліку визначається у балах ПНД, а саме: min - 70, max -120 балів. Безпосередньо диференційований залік оцінюється від 50 до 80 балів.

Критерії оцінювання диференційованого заліку наступні:

5 завдань у білеті:

Менше за 50 балів- «2» незадовільно;

50-59 балів –«3»- задовільно;

60-69 балів - оцінка "4" – добре;

70-80 балів – «5» - відмінно

Оцінка «відмінно» виставляється здобувачам вищої освіти у випадку, коли вони демонструють вивчення тем в повному обсязі, тобто відповідають без будь-яких навідних питань; викладають матеріал без помилок і неточностей; вільно вирішують ситуаційні задачі та виконують практичні завдання різного ступеню складності.

Оцінка «добре» виставляється за умови, коли здобувач вищої освіти добре розуміють теми з трьох розділів; відповіді на питання викладають правильно, послідовно та систематично, але вони не є вичерпними, хоча на додаткові питання здобувачі відповідають без помилок; вирішують ситуаційні задачі і виконують практичні завдання, відчуючи труднощі лише у складних випадках.

Оцінка «задовільно» ставиться здобувачам вищої освіти на основі знань всього об'єму тем з предмету на задовільному рівні розуміння його. Здобувачі спроможні вирішувати спрощені завдання за допомогою навідних питань; вирішують ситуаційні задачі та виконують практичні навички, відчуючи складнощі у простих випадках; неспроможні самостійно дати відповідь, але на прості поставлені питання відповідають правильно.

Оцінка «незадовільно» виставляється у випадках, коли знання і вміння здобувачів вищої освіти не відповідають вимогам «задовільної» оцінки. Здобувачі не зможуть відповісти на спрощені завдання навіть за допомогою навідних питань та не спроможні вирішувати ситуаційні задачі.

Оцінка з освітнього компоненту як середнє арифметичне балів ПНД, які переводяться у 120-бальну шкалу ECTS (табл.1) з додаванням балів, одержаних безпосередньо за диференційований залік.

Максимальна кількість балів, яку здобувач(ка) освіти може набрати за вивчення освітнього компоненту – 200 балів, у тому числі максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 120 балів, а також максимальна кількість балів за результатами диференційованого заліку - 80 балів. Мінімальна кількість балів становить 120, у тому числі мінімальна поточна навчальна діяльність – 70 та за результатами іспиту – 50 балів.

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS наведена у таблиці 2 «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу».

Таблиця 2

Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою, чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

Здобувачам(кам) освіти, що не виконали вимоги навчальних програм освітнього компоненту виставляється оцінка Fx, якщо вони були допущені до складання іспиту, але не склали його. Оцінка F виставляється здобувачам(кам) освіти, які не допущені до складання диференційованого заліку.

Після завершення вивчення освітнього компоненту відповідальний за організацію навчально-методичної роботи на кафедрі або викладач виставляють відповідну оцінку за шкалами (Таблиця 2) у індивідуальний план здобувача(чки) та заповнюють відомості успішності за формою: диференційований залік.

3.2. Питання до диференційованого заліку

1. Етика як філософська наука про мораль: предмет, структура і функції.
2. Взаємозв'язок етики з іншими науками, що вивчають мораль.
3. Основні завдання етики в сучасних умовах.
4. Етичні ідеї Стародавнього світу.
5. Етична думка Середньовіччя та Відродження.
6. Етичні вчення Нового часу.
7. Західна етична думка XX століття.
8. Історія естетичної думки в Україні.
9. Передумови виникнення моралі.
10. Моральні звичаї родоплемінного суспільства.
11. Система моралі Давнього Сходу.
12. Мораль і звичаї античності.
13. Станово - корпоративна мораль Середньовіччя.
14. Основні тенденції розвитку моралі у сучасній цивілізації.
15. Природа і сутність моралі.
16. Специфіка моралі.
17. Головні соціальні функції моралі.
18. Проблема морального вибору і свободи особистості.
19. Моральний конфлікт й оптимальні шляхи його розв'язання.
20. Моральна відповідальність: сутність і специфіка.
21. Мораль і політика.
22. Мораль і релігія.
23. Мораль і культура.
24. Співвідношення права і моралі.
25. Поняття моральної культури.
26. Справедливість, обов'язок і відповідальність.
27. Цінності та ціннісні орієнтації у системі людської діяльності.
28. Моральна культура спілкування, її зміст і вияви.
29. Види професійної етики та їх гуманістична спрямованість.
30. Особливості професійної етики медичних працівників.
31. Психологічні засади професійної комунікації у медичній сфері.
32. Основні принципи ефективного спілкування «лікар – пацієнт».
33. Особливості комунікації протезиста-ортезиста з пацієнтом та його родичами.
34. Бар'єри професійного спілкування та шляхи їх подолання.

35. Конфлікти у медичній практиці: причини, типи, стратегії врегулювання.
36. Психологічні особливості сприйняття та врахування мотивів пацієнта у клінічній роботі.
37. Поняття «емоційний інтелект» та його роль у професійній комунікації медичного фахівця.
38. Основи медичної деонтології у взаєминах «протезист-ортезист – лікар – інші медичні фахівці».
39. Роль лідерства у професійній діяльності медичного працівника.
40. Типи лідерства та їх значення для роботи команди медичних фахівців.
41. Етичні засади лідерської поведінки у медичній практиці.
42. Психологічні механізми формування та розвитку команди.
43. Принципи командної взаємодії у сфері протезування та ортезування.
44. Роль комунікації у формуванні єдиної медичної команди.
45. Особливості взаємодії у системі «протезист-ортезист – пацієнт – його оточення».
46. Співпраця протезиста-ортезиста з лікарями та іншими учасниками лікувального процесу: етичні та психологічні аспекти.
47. Гострі етико-деонтологічні проблеми у роботі протезиста-ортезиста.
48. Етичні аспекти вирішення проблем професійної відповідальності у командній роботі.
49. Шляхи підвищення рівня моральної культури спілкування медичного фахівця.
50. Самоосвіта і самовдосконалення як етичний та професійний обов'язок медичного працівника.

3.3. Контрольні питання

1. У чому полягає предмет, структура та основні функції етики як науки?
2. Як етика взаємодіє з філософією, психологією, соціологією та релігієзнавством?
3. Які основні завдання сучасної етики в умовах розвитку технологій і медицини?
4. Назвіть основні етичні ідеї Стародавнього світу (Схід, Греція, Рим).
5. У чому полягають особливості етичних вчень Середньовіччя та Відродження?
6. Які основні напрями розвитку західної етичної думки XX століття?
7. Як формувалися мораль і звичаї у родоплемінному суспільстві?
8. Розкрийте природу, сутність і специфіку моралі.
9. Які головні соціальні функції моралі у суспільстві?
10. У чому полягає взаємозв'язок моралі, політики, релігії та культури?
11. Що таке моральна культура особистості та які її основні риси?
12. У чому полягає сутність справедливості, обов'язку і відповідальності в етиці?

13. Як формується система цінностей і ціннісних орієнтацій у професійній діяльності?
14. У чому полягає специфіка професійної етики медичного працівника?
15. Які принципи і норми визначають етичну поведінку протезиста-ортезиста?
16. Які особливості має медична деонтологія у взаєминах між фахівцями?
17. Які етичні та деонтологічні проблеми найчастіше виникають у роботі протезиста-ортезиста?
18. Як професійна етика впливає на рівень довіри пацієнтів до медичних працівників?
19. Що таке професійна комунікація та які її психологічні засади?
20. Назвіть основні принципи ефективного спілкування «лікар (протезист-ортезист) – пацієнт».
21. Які існують типові бар'єри професійного спілкування та шляхи їх подолання?
22. Як проявляється моральна культура спілкування в роботі медичного працівника?
23. Що таке «емоційний інтелект» і яке його значення у професійній комунікації?
24. Як врахування мотивів і емоцій пацієнта впливає на ефективність лікувального процесу?
25. Яку роль відіграє лідерство у професійній діяльності медичного працівника?
26. Які типи лідерства існують і як вони впливають на роботу медичної команди?
27. У чому полягають етичні засади лідерської поведінки в медицині?
28. Які психологічні механізми формування та розвитку ефективної команди?
29. Назвіть основні принципи командної взаємодії у сфері протезування та ортезування.
30. Як самоосвіта і самовдосконалення пов'язані з професійною етикою та командною роботою?

3.4. Індивідуальні завдання (затверджений на засіданні кафедри перелік з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні):

Не передбачено навчальним планом

3.5. Правила оскарження оцінки

Відповідно до «Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю здобувачів освіти Харківського національного медичного університету», затверджено наказом ХНМУ від 30.09.2020 №252

Посилання: (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_apel_kontrol.pdf).

Порядок відпрацювання студентами ХНМУ навчальних занять
(chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/pol_por-vidprac-zaniat.pdf).

4. ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Очікується, що здобувачі вищої освіти відвідуватимуть усі практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно з графіком на інформаційному стенді кафедри).

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо в здобувачів вищої освіти виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною адресою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час практичного заняття здобувачам вищої освіти рекомендовано робити конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити запитання викладачеві/-чці – це абсолютно нормально.

Активна участь під час обговорення в аудиторії, здобувачі вищої освіти мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливості та неупередженості,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли особистість уникає непотрібних узагальнень, описує свої почуття й формулює свої побажання з опорою на власні думки та емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від здобувачів вищої освіти очікується зацікавленість в участі в міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах із предметного профілю.

На першому занятті з освітнього компонента буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як ним користуватися, тощо. Здобувачам вищої освіти важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять **дозволяється:**

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та з дозволу викладача;
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;

- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – у цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні та навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення й території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра української мови, психології та педагогіки підтримує нульову толерантність до плагіату. Від здобувачів вищої освіти очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність у академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук. Успішне опанування освітнього компонента вимагає дотримання засад академічної доброчесності. Відповідно до ст.42 Закону України «Про освіту» та Закону України «Про вищу освіту», враховуючи рекомендації НАЗЯВО (від 29.10.2019 р. протокол № 11) в ХНМУ запроваджено систему розвитку академічної доброчесності, основні положення якої розміщено на сайті ЗВО: Кодекс академічної доброчесності ХНМУ (наказ ректора ХНМУ від 27.08.2019 р. № 305) (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/kodex_ad.pdf); Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті (наказ ректора ХНМУ від 02.07.2020 р. № 165) (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf); Положення про Комісію з доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ (наказ ректора ХНМУ від 02.07.2020 р. № 165) (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_komis_ad.pdf); Положення про порядок перевірки у Харківському національному медичному університеті текстових документів – дисертаційних робіт, звітів за науково-дослідними роботами, наукових публікацій, матеріалів наукових форумів, навчальної літератури, навчально-методичних видань та засобів навчання на наявність текстових запозичень (наказ ректора ХНМУ від 27.08.2020 р. № 195); Положення про підготовку та захист магістерських робіт студентів, які здобувають ступінь вищої освіти «магістр» у ХНМУ (наказ ректора ХНМУ від 27.08.2019 р. № 371) (https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_magistr.pdf) Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів,

підказки, користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом. ХНМУ підтримує нульову толерантність до плагіату. Від здобувачів вищої освіти очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

(https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf).

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. О. О. Нестуля, С. І. Нестуля, Н. В. Кононець. *Дидактика лідерства. Сучасні погляди на формування лідерської компетентності здобувачів вищої освіти*: монографія. Полтава : ПУЕТ, 2021. 591 с.
2. Богдан Д. Б., Боровик І. О., Гавриш Т. С., Галіяш Н. Б., Говардовська О. О., Головін О. А., Горецька А. М., Горська О. В., Гусак С. Р., Ігнашук О. В., Кахнова М. Г., Коротун О. П., Костюк О. О., Мовчан І. В., Петринич О. А., Повар Н. А., Рудакова Н. Є., Сендецька Т.М., Тихолаз Ю. В., Турпакова Ю. О., Харитонов О. В., Шунько Є. Є., Щудрова Т. С. *Людяність та емпатія в охороні здоров'я*. Посібник для викладачів. Київ : Майстер книг, 2022. 366 с.
3. С. Бронікова. *Практики комунікативної культури в медичному закладі. Пацієнт-центрований підхід*, 2020. 72 с. Режим доступу: <https://files.acquia.undp.org/public/migration/ua/communication-culture.pdf>
4. Разумна А. Г. Позиційні моделі взаємодії лікаря і пацієнта як складова комунікативної компетентності майбутніх лікарів. *Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині)* : матеріали ІІ Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 18-19 лютого 2021 року). Запоріжжя: ЗДМУ, 2021. С.75-77.
5. Разумна А.Г., Стриженко Т.О. Професійна ідентичність як чинник запобігання професійного вигорання лікарів. *Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині)* : збірник матеріалів ІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю (24-25 лютого 2022р.).Запоріжжя: ЗМДУ, 2022. С.146-149.
6. Чернобай Л. В., О. Д. Булініна, В. О. Булінін. Лідерство в медицині. *Education: problems, prospects and innovations* : Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference, Kyoto, Japan, 26–28 May 2021. – Kyoto, 2021. Р. 617–627.
7. Карпенко К. І., Дейнека В. В. Професійна етика вищої школи : навч. посібник для здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Освітні педагогічні науки». 2-ге вид., оновл. Харків : ХНМУ, 2024. 72 с.
8. Етика: Навч. посібник / В.О.Лозовой, М.І.Панов, О.А.Стасевська та ін.; за ред.проф. В.О.Лозового. – К.: Юрінком Інтер, 2021. – С.5-13.
9. Етика: підручник. / М. Тофтул. – К.: Академія, 2021. – 440 с.

10. Dimmock Mark, Fisher Andrew Ethics for A-level. – 2017. – 248 p. // <https://open.umn.edu/opentextbooks/textbooks/475>.

Допоміжна

1. Бронікова С. Практики комунікативної культури в медичному закладі. Пацієнт-центрований підхід, 2020. 72 с.
2. Разумна А.Г., Гиря М.П. Особистісна зрілість майбутніх фахівців сфери охорони здоров'я як чинник копінг-стратегій подолання ними ненормативної особистісної кризи, викликаної війною. Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика: збірник матеріалів VII Міжнародної науково-практичної конференції (березень 2023р.). Харків, ХНПУ. 2023. С.929-932.
3. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. – Харків: КСД, 2020. – 160 с.
4. Арістотель. Нікомахова етика. – К.: 2021. – 480 с. Електронний ресурс. Режим доступу: ae-lib.org.ua

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Посилання на сторінку освітнього компонента в MOODLE <https://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=6579>
2. Психосоматична медицина та загальна практика, <https://uk.e-mediournal.com/index.php/psp/index>
3. The Oxford Handbook of Clinical Psychology. <http://docshare04.docshare.tips/files/28023/280238870.pdf>
4. Clinical Psychology. <https://dl.uswr.ac.ir/bitstream/Hannan/131926/1/Clinical.Psychology.7.edition.pdf>
5. ХНМУ. Репозитарій. <http://repo.knmu.edu.ua>
6. Харківський інститут судово-медичних експертиз імені Засл. проф. М.С. Бокариуса <http://www.hniise.gov.ua/13887-storya.html>
7. Наукове товариство імені Т.Г. Шевченка <https://ntsh.org/content/yaroslav-ganitkevich-pro-stanovlennya-ukrayinskoyi-istoriyi-medicini>
8. Державна установа «Інститут медичної радіології ім. С.П. Григор'єва Національної академії медичних наук України» <http://medradiologia.org.ua/index.php?id=42>

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

1. Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями й дискримінацією в ХНМУ https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_sex.pdf
2. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин у Харківському національному медичному університеті

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf

3. Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/poriad_pogl-vyv_dysc.pdf

4. Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_ad-1.pdf

5. Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/polog_neform_osv22.pdf

6. Інклюзивна освіта:

https://knmu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/02/polog_org_incl-suprov.pdf

7. Академічна доброчесність:

<https://knmu.edu.ua/akademichna-dobrochesnist/>